

ПРИДНІПРОВСЬКИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ І МІНІСТЕРСТВА
ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КІРОВОГРАДСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

МАТЕРІАЛИ

Кіровоградської сесії

III Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю

«Придніпровські соціально-гуманітарні читання»

(16 травня 2014 р.)

ЧАСТИНА III

Кіровоград 2014

УДК 009(51)

ББК 6/8я52

П 37

Рецензенти:

д-р політ. наук, проф. Шепелев М. А.

д-р філос. наук, проф. Шевцов С. В.

Друкується за рішенням Вченої ради
факультету суспільних наук і міжнародних відносин

ДНУ ім. Олеса Гончара

(Протокол № 11 від 15 травня 2014 р.)

Редакційна колегія:

д-р філос. наук, проф. Токовенко О. С. (науковий редактор), д-р
істор. наук, проф. Городяненко В. Г., д-р політ. наук, доц. Тупиця
О. Л., д-р філос. наук, проф. Осетрова О. О., к. політ. наук, доц. Па-
щенко В. І. (відп. секретар).

**П 37 Придніпровські соціально-гуманітарні читання. Матер.
III всеукр. наук. конфер. з міжнар. участю.** (м. Кіровоград, 16
травня 2014 р.): у 3-х частинах. – Д.: ТОВ «Інновація», 2014. –
ч. 3. – 224 с.

У збірнику подано матеріали Кіровоградської сесії II Всеукраїнської науково-
практичної конференції з міжнародною участю «Придніпровські соціально-
гуманітарні читання», яка відбулася 16 травня 2014 р. Коло обговорених проблем:
політичні науки в Україні та світі, зовнішня політика України та міжнародні
відносини, досягнення філософії та культурології, проблеми та перспективи
історичної науки в Україні, соціологія та соціальна робота, регіоназнавство та
краєзнавчі дослідження.

Для науковців, викладачів вищих навчальних закладів, а також аспірантів і
студентів соціально-гуманітарних факультетів.

ISBN 978 - 966 - 8676 - 37 - 3

УДК 009(51)

ББК 6/8я52

© Дніпропетровський національний університет
імені Олеса Гончара, 2014

© Кіровоградський державний педагогічний
університет імені Володимира Винниченка, 2014

© Придніпровський науковий центр, 2014

© Колектив авторів

ЗМІСТ

Секція «Сучасна освіта: методологія, теорія і практика»

Секция «Современное образование: методология, теория и практика»

Бахтіярова Х. Ш.	Рівні методологічного знання в педагогіці вищої школи	7
Бульвінська О. І.	Життєвий успіх як цінність у студентській молоді України в умовах розбудови інформаційного суспільства	9
Волощук Н. В.	Розвиток ідеї вільного виховання молодшого школяра на сучасному етапі	12
Дехтярук В. С., Поліщук Г. П.	Компоненти творчої діяльності учнів під час навчання правознавства	15
Ковальчук І. М.	Розвиток технологічної культури вчителя у підсвідомості освіти	18
Лавриненко С. О.	Освітньо-культурні цінності як фактор формування громадянського суспільства	20
Литвинов О. М., Калюжна В. Ю.	Ракурс сучасної соціально-політичної реальності «історія – церква – освіта» як зіткнення історичних парадигм розвитку культури в Україні	22
Мельник Н. І.	Вимоги до професійної компетентності педагогів дошкільної освіти в країнах Західної Європи	26
Осипова Т. Ю.	Діалог як спосіб формування професійної позиції педагога-наставника	29
Потієнко М. А.	Деякі підходи формування креативності майбутніх учителів-філологів	32
Потураєва Л. В.	Страноведческий потенциал изучения лингвистических реалий	35
Скибицкий Э. Г.	Построение методической системы обучения гуманитарным дисциплинам	37
Скоромна М. В.	Критерії та показники рівнів сформованості культури почуттів майбутніх учителів	40
Тодріна І. В., Євсєєв С. Є.	Організація самостійної роботи студентів при викладанні економічних дисциплін	43
Тринева О. С.	Сущность и значение методов обучения в ходе учебного процесса	46
Труханенко Г.	Інформаційна та комунікаційна компетентність педагогів як необхідна умова впровадження нових стандартів освіти	49
Ципко В. В.	Фахова компетентність майбутніх фахівців технічного напрямку як чинник нової освітньої парадигми	51
Шумская О. Н.	Нейродидактика о «дигитальном безумии»	54

**Секція «Теорія і методика навчання і виховання»
Секція «Теория и методика обучения и воспитания»**

Арешонков В. Ю.	Розвиток теоретичних основ змісту середньої освіти як підґрунтя для виховання особистості у вітчизняній педагогіці у першому двадцятиріччі ХХ століття	56
Бобыль С. В.	Предметно-языковое интегрированное обучение в процессе обучения РКИ в технических вузах	59
Гончар О. Ю.	Соціально-педагогічна робота в інклюзивній школі	62
Капінус А. М.	Особливості і умови виховання доброзичливості молодших школярів	64
Кондратюк С. С.	Сімейні форми виховання дітей, як пріоритетні шляхи вирішення проблем соціального сирітства	66
Огірко О. В.	Сім'я як середовище духовно-морального виховання	70
Стадник О. Г.	Поняття про засоби навчання географії	73
Тимошук О. С.	Методичні підходи до навчання охорони праці майбутніх вчителів технологій	75
Чабан О. М.	Значення писемного мовлення при вивченні іноземної мови	78
Швець Н. А.	Вплив соціально-економічних, психолого-педагогічних чинників на забезпечення здорового способу життя в студентському середовищі	81

**Секція «Історія педагогіки та освіти»
Секція «История педагогики и образования»**

Білоконь Г. А.	Розвиток приватних вищих навчальних закладів на Україні в кінці ХІХ – початку ХХ століть	84
Бондар Т. І.	Сутність поняття «виняткові діти» у педагогіці США	86
Гудов Д. С.	Жизненный путь и основные направления деятельности Ш. А. Амонашвили	89
Добровольська В. А.	Підручники початкової школи Півдня України другої половини ХІХ – початку ХХ століття	91
Дубчак Л. М.	Становлення ресоціалізаційної педагогіки в Польщі	94
Коваль Л.	Українське шкільництво в Перемишлі за радянської окупації в 1939-1941 рр.	97
Хоменко А. В.	Виховання особистості в контексті вітчизняних парадигм і концепцій ХХ століття	100
Чорновол Л. О.	Педагогічні особливості в процесі виховання «благородних дівичь»	103

**Секція «Філософія та релігієзнавство»
Секція «Философия и религиоведение»**

Айтов С. Ш.	Концепции философии истории Дж. Коллингвуда и историческая антропология	105
Бежнар Г. П.	Рецепція нігілістичного світогляду Ф. Ніцше у творчій спадщині В. Винниченка	107
Білокопитова Н. І., Ель Гуессаб Карім	Компаративний аналіз світогляду тюркської та перської соціальності	110
Борисова Ю. В., Асіченко Є. П.	Релігійність молоді і цінності соціальної інтеграції	112
Брюховецкий М. М.	До питання співвідношення поліфакторної та монофакторної концепцій чинників розвитку суспільства	113
Валкевич О.	Релігійні спільноти як зброя: святині й символи	116
Воценко В. Ю.	Феномен еволюційної епістемології	118
Грекова В. С.	Компаративний аналіз творчості у соціально-філософському та гуманітарному знанні	119
Грудинина О. С.	Христианство как исторический феномен зарождения европейской религиозной культуры по материалам Зосима	122
Дедушев В. В.	Проблема распределения благ в информационном обществе	125
Дичковська О. Я.	Вплив візантизму на українську теологію та філософію	128
Домнич С. П.	Семантическая модель языковых практик в межкультурном взаимодействии: философский аспект	130
Дрогунов С. В.	Понятие истины в экзистенциализме и прагматизме: опыт концептуального анализа	132
Закирова Т. В.	К содержанию понятия «социальная имитация»	136
Игнатов А. В.	Роль восприятия, памяти и фантазии в феноменологической парадигме	139
Игнатов А. В.	Единство сознания в классическом трансцендентализме и феноменологии	141
Козаченко Н. П.	Формування термінології в сучасній українській філософії	144
Корупятник И. В.	Проблема свободы в концепции Ханны Арендт	147
Ланських О. Б.	Проблеми міжкультурної комунікації у філософському аспекті	149
Левченков Д. А.	Синтаксис в изобразительном искусстве	151
Мудрак В. І.	Коеволюційний контекст структурування змісту гуманітарної освіти у вищих навчальних закладах	155
Муляр В. І.	Алексіс Токвіль як теоретик демократії	156

поддержания жизни) [2].

В решении проблемы свободы Х. Арендт предлагает рассмотреть два вида каузальности, под которые подпадает действие субъекта в процессе его осмысления: (1) каузальность внутренними мотивами; (2) каузальные принципы, господствующие во внешнем мире [1, с. 144].

Первый вид непосредственно связан с интерпретацией свободы как свободы воли, понимаемой как независимость от других. Однако, подобная интерпретация ведет либо к отрицанию человеческой свободы, либо к пониманию того, что свобода одного может быть приобретена только ценой свободы остальных [1, с. 163-164].

Второй вид каузальных отношений находит свое выражение в тезисе, согласно которому смысл политики – свобода, проявляющаяся в свободном действии. Чтобы быть свободным, действие должно быть свободным от детерминирующих факторов (которыми в каждом единичном случае выступают мотивы и цели) и происходит из принципов. Последние, по мнению философа, детерминируют не изнутри, как мотивы, а инспирируют действие извне; будучи не привязанными к конкретному человеку или к группе, они слишком абстрактны, чтобы предписывать конкретные цели. Свобода возникает вследствие актуализации принципов, поэтому, в понимании Х. Арендт, «действовать и быть свободным – одно и то же» [1, с. 153].

Таким образом, для Х. Арендт принципиальна характеристика свободы как процесса межличностного взаимодействия. В этом плане ее концепция перекликается с концепцией З. Баумана, который также рассматривает свободу как социальные отношения, настаивая на том, что индивидуальная свобода не раз и навсегда данное субъекту состояние, а является комплексом взаимодействующих между собой специфических условий, выработанных обществом в процессе развития [3]. Однако, если, по мнению З. Баумана, появившийся в определенный момент и в определенном обществе, свободный индивид является продуктом истории, то Х. Арендт отстаивает иную точку зрения.

В частности, Х. Арендт отмечает, что человек в силу своей природы включен в круговорот автоматических процессов, к которым относятся природные (в которые человек включен в силу своей органической природы) и исторические (в которые человек включен посредством политической жизни). Именно в последних, а иногда и вопреки ним, человек утверждает себя как деятеля, поскольку, являясь автором исторических событий, он способен создавать свою собственную реальность [1, с. 170-171]. Подобная точка зрения высказана К. Поппером, по мнению которого история не может выступать диктатором действий субъектов, именно люди приносят цель и смысл в историю, а не наоборот [4].

Обобщая, следует отметить, что проблема свободы в творческом наследии Х. Арендт занимает одно из центральных мест. В концепции философа она рассматривается в контексте межличностного отношения и заключается в возможности совершать действия. Важным моментом также является то, что Х. Арендт не просто вписывает субъекта в ход автоматизированных исторических процессов, а наделяет его свободой, дающей возможность быть творцом исторических событий.

Литература:

1. Arendt H. What is freedom? / H. Arendt // Arendt H. Between past freedom. Six exercises in political thought. – New York: The Viking press, 1961. – P. 143 – 173.
2. Арендт Х. Vita active, или О деятельной жизни / Пер. с нем. и англ. В. В. Бибикина; Под ред. Д. М. Носова. – СПб.: Алетейя, 2000. – 437 с.
3. Бауман З. Свобода / Зигмунд Бауман / Пер. с англ. Г. М. Дамашевского. – М.: Новое издательство, 2006. – 132 с.
4. Поппер К. Р. Открытое общество и его враги. Т. 2. Время лжепророков: Гегель, Маркс и другие оракулы / Карл Раймунд Поппер / Пер. с англ. под ред. В. Н. Садовского. – М.: Феникс, 1992. – 528 с.

Ланських О. Б.

ПРОБЛЕМИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ФІЛОСОФСЬКОМУ АСПЕКТІ

Соціально-економічні трансформаційні процеси, що відбуваються на міжнародній арені, інтеграція України у європейський і світовий освітньо-культурний простір зумовлюють актуальність досліджень у галузі соціальної філософії, зокрема міжкультурної комунікації. Оскільки, саме соціальна філософія, як особливий вид комунікації, припускає спілкування між носіями різних мов і різних культур. Розширення взаємодії країн, народів, етносів, культур, піднімає питання про культурну самобутність і культурні відмінності. Зі збільшенням міждержавних та міжкультурних взаємодій зростає значення та роль уміння визначити культурні особливості народів, поважати їх та певним чином знаходити «спільну мову».

Міжкультурна комунікація – як обмін між людьми ціннісними надбаннями – існувала завжди, адже з давніх часів виникали зв'язки, що сприяли взаємодії та взаєморозумінню різних культур. В сучасних умовах спілкування народів набуло не тільки глобального характеру, але й вимагає такої гуманістичної спрямованості, яка, завдяки міжкультурній комунікації, дає можливість людині успішно розвиватися на засадах єдності загальнолюдських і національних цінностей. Захист культурної самобутності народів, відстоювання їх духовного суверенітету, власних культурних цінностей органічно пов'язується як із загальнолюдськими, так і з потребами та інтересами окремо взятої людини. У такому контексті дослідження міжкультурної комунікації як спрямованого процесу, що реалізується відповідно до конкретно визначених соціальних цілей, набуває особливої актуальності.

В першу чергу, коли йдеться про міжкультурну комунікацію, знача кількість вчених виходить із поєднання двох понять «культура» та «комунікація» (Грушевицька Т.Г., Попов В.Д., Садохін А.П., Тер-Мінасова С.Г. і т.д.) [1; 2].

Визначаючи поняття культури, ми розглядаємо її як універсально поширену і водночас специфічну для певного суспільства, нації, організації або групи орієнтаційну систему, яка зумовлює сприйняття, мислення, оцінювання та дії людей усередині відповідного суспільства. Орієнтаційна система може бути репрезентована відповідними символами (напр.,

мова, немовні форми вираження, такі як міміка і жестикуляція). Ця система передається через процес соціалізації наступному поколінню і дає можливість членам суспільства долати їх життєві і природні перешкоди.

Культурно-специфічна орієнтаційна система складається із певних культурних стандартів, а саме: норм, оцінок, переконань, ставлень, правил і т.ін., яким слідують і які поділяють члени цієї культури. Ці стандарти дають членам відповідної культури орієнтир для їх власної поведінки і зможу вирішувати, яку поведінку необхідно вважати нормальною, типічною або прийнятною. Культурні стандарти слугують водночас як мірилом визначення власної поведінки, очікувань стосовно поведінки інших, а також для сприйняття і оцінювання поведінки оточуючих. Головними визначаються такі культурні стандарти, де йдеться про сприйняття, мислення, оцінювання, дію, і центральне значення мають міжособистісні сприйняття і оцінки.

Все, що створено людиною або має до неї відношення, є частиною культури. Комунікація і спілкування виступають важливою частиною людського життя, а тому і частиною культури. Відомий американський спеціаліст по міжкультурній комунікації Е.Холл стверджує, що культура – це комунікація, а комунікація – це культура. Спираючись на таке твердження, чимало західних вчених символічно зображують культуру у вигляді айсбергу, в основі якого лежать культурні цінності та норми, а його вершиною є індивідуальна поведінка людини, котра обумовлюється ними і проявляється насамперед у спілкуванні з іншими людьми [3].

Інший американський дослідник О.Тейлор розвиває дану тезу. В своїй роботі «Міжкультурна комунікація: важливий вимір ефективної освіти» він стверджує, що комунікація – це породження культури. Спосіб, за допомогою якого люди спілкуються, обумовлений їхньою культурою. Людина може знати більше однієї культури, бути експертом з декількох культур, але беззаперечним буде одне: комунікація – це продукт і витвір культури [4].

Аналізуючи окремі тлумачення поняття культури, доцільно зробити висновок, що культура певного суспільства полягає в знаннях, що надають зможу діяти так, як це прийнятно для членів даного суспільства. Культура не є субстанцією матеріальною. Культура також не складається з предметів, людей, форм поведінки або почуттів. Феномен культури, навпаки, означає гармонійне поєднання таких компонентів.

Культура – це форми речей, що знаходять своє відображення у свідомості людини. Культура – це моделі, за якими людина сприймає певні речі, це моделі відношення речей між собою та їх інтерпретація. Саме тому все, що люди роблять або про що говорять, що вони в соціальному плані узгоджують між собою, є продуктом їх культури [5].

Розвиваючи свої ідеї про взаємозв'язок культури і комунікації, Е.Холл прийшов до висновку про необхідність навчання культурі. Він стверджував, що «...люди повинні навчатись переходити за межі культури і адаптувати її до епохи та до свого власного біологічного організму» [3], тобто людині необхідний досвід інших культур так само, як кожна культура «для того, щоб вижити, потребує взаємодії з іншими культурами» [3]. Е.Холл першим запропонував зробити проблему міжкультурної комунікації не тільки

предметом наукових досліджень, але й окремою навчальною дисципліною.

Проблема комунікації стала від кінця 70-х років своєрідною точкою перетину кількох ліній розвитку філософської думки, що йшли від різних джерел – від екзистенційної традиції, психоаналізу, неопротестантизму, структуралізму, лінгвістичної філософії та від неомарксизму, репрезентованого передусім філософами Франкфуртської школи [6]. Поняття комунікації у філософії дало можливість по-новому подивитись на проблеми осягнення людини і її співіснування з іншими людьми.

Велику цінність для проблеми комунікації, а зокрема й міжкультурної комунікації, становлять дослідження російського філософа М.Бахтіна. Він дотримується думки, що вивчення мови лише з боку мовця без необхідного співвідношення з іншими учасниками спілкування давало б невірне уявлення про сам процес спілкування. М.Бахтін вводить в акт мовлення слухача, тим самим підкреслюючи, що слово є «продуктом взаємовідносин мовця та слухача». Тобто ключовою категорією для філософії М.Бахтіна стає особистість співрозмовника [7].

Тобто, можемо побачити, що за останні десятиліття, завдяки розширенню взаємодії різних країн, у філософії окреслився досить важливий напрям досліджень, що пов'язаний з комунікацією представників інших народів та впливом їх культур.

Таким чином, при здійсненні процесу комунікації між носіями різних культур є цілком вірогідною поява певних проблем, що від початку пов'язані з причетністю до різних культур. Проблемами такого роду можуть бути труднощі в порозумінні, нерозуміння, створення окремих упереджень, а у подальшому перебігу – відмежування, скривдженість або психічна чи соціальна ізоляція. Ось чому дослідження саме міжкультурної комунікації – актуальність якої зумовлюють процеси сьогодення, що відбуваються в нашій країні, залишається невичерпною проблематикою соціальної філософії.

Література:

1. Грушевицкая Т.Г., Попков В.Д., Садохин А.П. Основы межкультурной коммуникации: Учеб. для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 352 с.
2. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация. – М.: Логос, 2000. – 234 с.
3. Эдвард Холл – великий дедушка НЛП. – <http://www.timesaver.ru/articles>
4. Orlando L. Taylor. Cross-Cultural Communication: An Essential Dimension of Effective Education. Revised and reprinted, 1990.
5. Goodenough, Ward H. Cultural Anthropology and Linguistics. N.Z., 1964.
6. Нестеренко В.Г. Вступ до філософії: Онтологія людини. – <http://thales.iatp.org.ua/>
7. Викторова Л.Г. Диалоговая концепция культуры М.М.Бахтина – В.С.Библера. – Саранск, 1992. – С. 1-4.

Левченков Д. А.

СИНТАКСИС В ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМ ИСКУССТВЕ

Знаки, их свойства и отношения между знаками изучаются в таком разделе семиотики, как синтаксис. Характеризуя синтаксис в изобразительном